

Lof Guit

Forstudie

Kommunesammenslåing

Bjerkreim, Eigersund, Lund og Sokndal kommune

KORTVERSJON

Rapport til Dalanerådet 10. desember 2009

Bakgrunn:

Dalnerådet behandlet i sitt møte 25.mai 2009 sak 24/09 om et utvidet interkommunalt samarbeid. Det ble gjort følgende vedtak i saken:

1. *Det gjennomføres en utredning om hva en kommunesammenslåing vil bety for en utvidet region.*
2. *Det skal synliggjøres hva som er synergiene ved en større, felles kommune (fordeler og ulemper)*
3. *Det sendes en søknad til Fylkesmannen om skjønnsmidler til utredningsarbeidet.*
4. *Dalnerådet vil ha en gjennomgang av prosess og mandat før utredningsarbeidet starter.*
5. *Dalnerådet registrerer at det er et utstrakt samarbeid på en rekke områder, og vil framheve Dalane DMS og Dalane DPS som viktige satsinger. Rådet ønsker at det jobbes videre med de innspillene som ble framsatt i møtet.*

Rådet fikk en noe grundigere forberedt sak - sak 33/09 om å utrede kommunesammenslåing den 22.06.2009 , og gjorde da følgende vedtak

1. *Dalnerådet setter i gang en forstudie i forkant av en mer omfattende utredning av kommunesammenslåing. Ansvar for å gjennomføre forstudien: Næringssektorens kontor*
2. *Det sendes en søknad til Rogaland Fylkeskommune om medfinansiering av forstudien.*
3. *Forstudien legges fram for Dalnerådet i desembermøtet 2009.*
4. *Dalnerådet oversender resultatene av forstudien til kommunene i regionen, og ber dem ta stilling til om det skal startes et større forprosjekt.*

Dette er bakgrunnen for denne forstudien. Det er ikke vært målsetningen å konkludere på hovedspørsmålet: bør kommunene slå seg sammen? Arbeidet har vært lagt opp rundt å identifisere de problemstillingene som må diskuteres i en større utredning. På en del områder er det funnet fram relevant statistikk og bakgrunnsmateriale.

Det vil være svært viktig å finne ut hva slags økonomisk handlingsfrihet en eventuell ny kommune i Dalane vil få. Telemarksforskning ble derfor engasjert til å gjøre noen foreløpige beregninger spesielt på tilskuddene fra staten til en ny kommune, sammenlignet med dagens situasjon. Forskningsrapporten er referert i forstudien, og er med som vedlegg til rapporten.

For å få fram ulike synspunkter og vurderinger av hvilke spørsmål som må diskuteres i en større utredning, er det gjort intervjuer med de fire rådmennene i regionen.

Disposisjonen av forstudien er hentet fra en mai for utredninger av kommunesammenslåing som er utarbeidet av Kommunal og regionaldepartementet. Under hvert hovedkapittel er det laget en oppsummering av det viktigste innholdet, og en opplisting av aktuelle problemstillinger å arbeide videre med i en større utredning.

Demografi

1.3: Oppsummering – demografi

- Det har vært lavere vekst i befolkningen i Dalane enn i Rogaland og landet for øvrig de siste ti årene.
- SSBs framskrivning av folketallet (Alternativt middels på fødsler, død, inn- og utflytting) tilsier at befolkningsveksten vil fortsette å være lavere i Dalane sammenlignet med landsgjennomsnittet, og Rogaland som helhet. Dette stemmer f.eks. dårlig med de visjonene en har i Bjerkreim mht. vekst, og til målsetningene i strategisk næringsplan om en sunn befolkningsvekst på nivå med landsgjennomsnittet.
- Kvinneunderskuddet fortsetter
- Andelen eldre i befolkningen vil øke kraftig. I 2030 anslås det at det vil være 465 flere personer over 80 år i Dalane enn det er i dag.

1.4: Problemstillinger – demografi

- **Gir en større felles kommune bedre – like – dårligere muligheter til å møte eldrebølgen?**
- **Kan en dalanekommune bedre – likt – dårligere være i stand til å ha en aktiv samfunnsutvikler-rolle, og møte de utfordringene som endringene i befolkningen vil gi?**
- **Vil en dalanekommune bedre – likt – dårligere kunne profilere seg overfor potensielle tilflyttere enn kommunene enkeltvis, eller kommunene i et samarbeid?**

Identitet

2.3: Oppsummering – identitet

- I Dalane er det viktige regionale "institusjoner" og aktiviteter/arrangementer som virker samlende og bidrar til å bygge en felles identitet. Dalane Tidende, Dalane videregående skole og Dalane Energi er tre viktige eksempler.
- Det er også en rekke viktige arrangementer som er med på å bygge en sterk lokal identitet knyttet til de kommunene arrangementene finner sted.
- Folk i regionen har i ulik grad sin identitet knyttet til kommunegrensen. I Egersund by har mange et sterkere forhold til byen enn til kommunen, mens dette er annerledes for en som definerer seg selv som lunddøl eller bjerkreimsbu.
- I en diskusjon om én kommune, ville det antagelig være ganske greit å bli enige om at navnet på den nye kommunen måtte bli "Dalane"

2.4: Problemstillinger - identitet

- Er dalane-identitet og -følelse godt nok forankret hos folk i regionen, eller må den modnes mer før en eventuelt skal foreslå å slå kommunene sammen?
- Vil en felles dalanekommune åpne for at det blir mer legitimt å knytte identitet til mindre geografiske områder (byen, bydelen, bygda, grenda der en bor) – i tillegg til at det kan skapes en felles dalane-identitet?
- Er identitet virkelig knyttet til forvaltningsgrener og -nivåer i dag, eller er det en litt kunstig identitet som trekkes fram bare når kommunestruktur diskuteres?
- Hvor store kultur – og identitetsforskjeller er det i Dalane? Er en i utgangspunktet så like at det å slå sammen fire kommuneorganisasjoner er overkommelig, eller er det å be om små og store konflikter i lang tid framover?
- Hva kan en lære av andre omstillings- og sammenslåingsprosesser her? Kan være aktuelt å både se til andre kommuner i Norge og Danmark, men også til omstillinger i næringslivet.

Disse problemstillingene, og også andre knyttet til identitet og dalanefølelse, vil måtte ha en plass i en eventuell større utredning. Det er likevel viktig å påpeke at det her kan bli mye "synsing" og vanskelige data å dokumentere. Prosessen for hvordan disse spørsmålene skal behandles, blir derfor viktig.

Geografiske forhold

3.5: Oppsummering - geografi

- Egersund by er regionsenter i Dalane, og vil være det naturlige kommunesenteret i en eventuell sammenslått kommune.
- Selv om det er en økning i antall pendlere både inn og ut av Dalane, og internt i regionen, er det usikkert om utvekslingen av arbeidskraft på tvers av kommunegrensene er så stor at det er riktig å kalle Dalane en reell "arbeidsregion".
- De planlagte/påbegynte etableringene av nye næringsarealer på Eigestad og Ualand vil ligge sentralt i en ny kommune, og kunne rekruttere bedriftsetableringer og arbeidskraft fra store deler av regionen.

3.6: Problemstillinger – geografi

- **Hvordan er forholdet geografiske avstander – en felles arbeidsregion i Dalane? Er det realistisk å få en utveksling av arbeidskraft på tvers av de nåværende kommunegrensene i større grad enn i dag? Hva slags bedrifter må i så fall sysselsette de personene som skal interpendle?**
- **Hvordan vil utbyggingene på Eigestad og på Ualand slå ut for disse problemstillingene?**
- **Hvilken effekt vil en kunne få av å ha felles arealplanlegging for hele regionen? Hva med felles kommunepianlegging – ville det være en fordel eller en ulempe? Er det nødvendig å slå kommunene sammen for å få det til?**
- **Hvor viktig er geografien når folk bestemmer seg for bosted og eventuell pendling? Er det andre forhold som spiller vel så mye inn? (Etterspørsel eller spesialkompetanse, lønn, arbeidsmiljø, omdømme osv.)**

Kommunikasjoner

4.4: Oppsummering – kommunikasjon

- Transportplanen for Dalane har tilslutning i alle regionens fire kommuner, og trekker opp prioriteringene for utbygging av kommunikasjoner i regionen i årene framover.
- Det er behov for utbedring av veinettet og bedre kollektivtilbud for å kunne øke internt kommunikasjon i Dalane, f.eks for at det skal være reelt sett mulig å arbeidspendle mellom Sokndal og Lund.
- Ny jernbanetrasé i Drangsdalen vil knytte Lund/Moi tettere til Egersund.

- Dalane har et godt utbygd mht. bredbånd, og det er allerede gjort viktige investeringer for å kunne samordne offentlig (kommunal/interkommunal) saksbehandling i regionen.

4.5: Problemstillinger – kommunikasjon

- **Hvordan kan en få bygd ut/styrket kollektivtilbudet i Dalane? Ha spesielt fokus på områder med mange bedrifter, og særlig på planlagte nye næringsområder. (Eigestad, Ualand, Rogaland Energisenter, Tellnes)**
- **Hvilke kommunikasjonsmessige utfordringer må løses for å knytte regionen tettere sammen? Er dette problemstillinger det er realistisk å få løst, eller vil avstander bli et avgjørende hinder for å få en ny felles kommune til å fungere optimalt**

Økonomi – inntekter

5.4: Oppsummering – inntekter

- Telemarksforskning har regnet ut at en sammenslått dalanekommune vil få en økning på frie midler i form av tilskudd fra staten på kr. 193,5 millioner kroner de første 15 årene. En viktig forutsetning for dette er at kommunesenteret ligger i Egersund.
- Etter 15 år vil overføringene fra staten ligge omtrent 25 millioner kroner lavere enn de samlede tilskuddene med dagens kommunestruktur.
- Kommunene i Dalane har i dag ulike ordninger for inndrivelse av eiendomsskatt. De planlagte vindmøllene forventes å gi betydelige inntekter til kommunene hvis eiendomsskatten videreføres. (uavhengig av kommunestruktur).
- Det vil bli en forhandlingstema om en eventuell ny kommune i Dalane vil være innenfor eller utenfor den s.k. "distriktskommuneordningen". Denne ordningen gir kommunene tilførsel til kommunale næringsfond, og den betyr en del gunstige ordninger for nyetablerere og gründere.

5.5: Problemstillinger – inntekter

- **Er tallene fra Telemarksforskning på frie midler korrekte? En utredning må ettergå tallene, og kvalitetssikre dem bl.a i forhold til reiseavstander, urbanitet og "sone og nabo" som kriterier i beregningene.**
- **Inntektene avhenger av hvilke kommuner som skal inngå i utredningen. Dette spørsmålet vil gå igjen under flere overskrifter, men må altså avklares før en kan få et fullgodt bilde av hva slags inntekstpotensiale en ny kommune vil få.**

- **Kommunenes ulike praksis mht. eiendomsskatt må utredes. Hva blir inntekstpotensialet ved de ulike modellene, og hva betyr det av bortfall av inntekter hvis et eventuelt nytt kommunestyre skulle velge å ikke ha eiendomsskatt i det hele tatt. Dette må spesielt vurderes for de planlagte vindkraftprosjektene i regionen.**
- **Vil en stor dalanekommune få distriktsstatus i virkemiddelapparatet? Hvis ikke, kan deler av den eventuelle nye kommunen få det? Hvem avgjør dette? (ESA, Stortinget, KRD, Rogaland fylkeskommune?)**

Økonomi – utgifter

6.9: Oppsummering – utgifter

- Forstudien har ikke gått grundig inn på vurdering i de ulike delene av kommunenes tjenesteproduksjon for å se hvor det er innsparingsmuligheter. Dette må være en viktig del av en eventuell større utredning i fortsettelsen.
- I henhold til andre utredninger som er gjort, er det sannsynlig at det er relativt lite å spare på områdene pleie og omsorg, barnehager og skoler, selv om det nok også på disse sektorene er noe å spare på en mindre administrasjon.
- Fortsatt i henhold til andres utredninger, skal det være større muligheter for innsparinger og stordriftsfordeler på områdene plan, landbruk, næringsutvikling, økonomifunksjoner, eksisterende interkommunalt samarbeid, generelle stordriftsfordeler f.eks på innkjøp og sentral administrasjon. I Dalane ser en at det på alle disse områdene er muligheter for mer effektiv drift og et høyere nivå på tjenesteproduksjonen enn det er i dag. En utredning vil også kunne gi svar på om det er økonomisk gevinst som kan tas ut.
- En grov beregning av mulig innsparing på endring/samling i politisk og administrativ toppledelse i Dalane antyder et innsparingspotensiale på 12 – 15 millioner kroner.
- Ved å ta utgangspunkt i Eigersund kommunes nivå på utgifter til administrasjon (politikk, styring, kontrollorganer, sentral administrasjon, administrasjonslokaler) har Telemarksforskning beregnet at en felles kommune i Dalane kan redusere sine utgifter på dette området med 22,8 millioner i året.
- Kommunene i Dalane har ikke like mye gjeld, og eier heller ikke like mye (aksjer, eiendommer osv.) For å få et inntrykk av økonomien i en sammenslått kommune må en utredning gå grundig gjennom disse forholdene.
- Det er ulike syn på hvordan – og hvor fort – en effektiviseringsgevinst etter en eventuell sammenslåing skal tas ut.

6.10: Problemstillinger – utgifter

- **Hvilket nivå ligger tjenesteproduksjonen innenfor de ulike sektorene på i dag, og hvilket nivå vil en ønske å legge seg på i en eventuell sammenslått kommune?**
- **Hvor stort innsparingspotensiale er det innenfor de ulike sektorene – og hvor sikker kan en være på beregning av dette? Hvordan skal en beregne forventede økninger i de kommunale utgiftene? (Eldrebølge, livstils-sykdommer, nye statlige reformer – f.eks mht. sykehjem, klimautslipp osv.)**
- **Hvordan skal den politiske og administrative organiseringen av en eventuell nye kommune være? Størrelsen på kommunestyret, organisasjonsstruktur, størrelsen på administrasjonen.**
- **Hvordan ta ut effektiviseringsgevinst? Hvilke prinsipper skal gjelde ved eventuell overtallighet?**

Samhandlingsreformen

7.4: Oppsummering – samhandlingsreformen

- Stortingsmelding 47 (Samhandlingsreformen) ønsker at kommunene skal overta ansvar for en større del av offentlig helsearbeid fordi de sitter nærmere problemene, og kan samordne arbeid på helseområdet med andre områder der kommunene allerede har ansvar i dag.
- Kommunene skal få det økonomiske ansvaret for pasienter som kan skrives ut fra sykehus, men som fortsatt trenger oppfølging i form av mindre kompetansekrevene pleie. Dette skal kommunene få økte inntekter til å ta seg av, men det gjenstår en del før en vet akkurat hvordan dette i praksis skal løses.
- Det vil kreves ny kompetanse og nye former for organisering for at kommunene skal kunne løse de oppgavene det planlegges å gi dem. Dalane distriktsmedisinske senter er et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med samhandlingsreformen i vår region.
- Ingen av kommunene i Dalane er store nok til å kunne ta seg av de nye oppgavene alene. Reformen vil derfor tvinge fram et mer omfattende interkommunalt samarbeid på helseområdet.
- Det varsles ny lovgivning for å få opprettet flere samkommuner.

7.4: Problemstillinger – samhandlingsreformen

- Helt uavhengig av en eventuell utredning om kommunesammenslåing i Dalane, må kommunene se på hvilke konsekvenser samhandlingsreformen for i vår region.
- Arbeidet med samhandlingsreformen må ha tallene for eldrebølgen som bakteppe, det er også aktuelt å se behandlingen av reformen sammen med diskusjonen om mer effektive måter å gi tilbud til de mest ressurskrevende brukerne.
- Vil en sammenslåing av kommunene gjøre arbeidet med samhandlingsreformen enklere - likt – vanskeligere i Dalane? Hvilke former for interkommunalt samarbeid er i så fall aktuelt?

Kompetanse

8.3: Oppsummering – kompetanse

- Kommunene i Dalane taper i konkurransen om fagutdannet personale i flere sektorer. Et eksempel er ingeniører som går til næringslivet, særlig i gode tider.
- Det er spesielt vanskelig for de små kommunene å skaffe seg spesialkompetanse på en rekke områder. Løsningene blir halve og deltidsstillinger, der folk må dele av uka arbeide med fagområder de opprinnelig ikke var utdannet til. Det er uenighet i rådmannsgruppa som dette i hovedsak gjør kommunene sårbare, eller om det er en god ting at en i kommuneorganisasjonene "former folk i sitt bilde" etter at de er ansatt.
- En samlet kommune vil i større grad enn kommunene hver for seg bygge kompetansetiljøer der en kan ta inn folk med spesialutdanning.
- Det er et spørsmål om det er ekstra vanskelig for kommunene i Dalane å rekruttere fagfolk på alle områder der det kreves høyere utdanning, fordi det generelle utdanningsnivået i regionen er såpass lavt som det er.

8.4: Problemstillinger – kompetanse

- Vil en felles dalanekommune bli så stor at den faktisk løser dagens problemer med å rekruttere kvalifisert arbeidskraft? Den nye kommunalministeren har gjort det til et poeng at det er mangel på f.eks sykepleiere også i de store kommunene – men når det er mangel i en liten kommune i distrikt Norge er det kommunestørrelsen som får skylda. Hun mener det er andre tiltak som må til enn å slå kommunene sammen.
- I Dalane har en erfaring med interkommunalt samarbeid på en rekke områder der det trengs spesialkompetanse- En utredning om sammenslåing må se på

erfaringene med disse samarbeidsprosjektene, for så å vurdere om det vil gjøre arbeidet enklere, bedre, mer effektivt og til sjuende og sist – billigere – om en forholdt seg til en kommune framfor fire.

- **Utredningen må også se spesielt på hvilke fagfelter der det er mangel på fagfolk i dag – og der en ser det vil bli utfordringer i framtida. Rådmannen i Lund peker på behovet som vil komme for å rekruttere nye lærere særlig i ungdomsskolen.**
- **Framskrivningen av folketallet viser at det kommer til å bli behov for rekruttere mange nye medarbeidere til helsesektoren når eldrebølgen for alvor slår inn. I den sammenheng er det en ekstra bekymring at rekrutteringen til helsefagene på videregående skole ikke er bedre enn den er.**

Lokalisering

9.2: Oppsummering – lokalisering

- Lokalisering av de forskjellige virksomhetene innenfor en eventuell ny kommune vil være en viktig del av en større utredning.
- Det er bekymring i de tre minste kommunene i Dalane for at "alt vil havne i Egersund", og at en sammenslåing vil bety sentralisering og flytting av kompetanse bort fra utkantene av regionen.
- I intervjuene med rådmennene pekes det bl.a på muligheter for å plassere oppgaver som i og for seg kan utføres hvor som helst utenfor sentrum av den eventuelle nye kommunen. En bør unngå en situasjon der mange flere må reise langt for å oppsøke offentlige kontorer, bl.a av hensyn til klima og miljø.
- Det vil bli en utfordring å skape større fagmiljøer lokalisert på flere steder i kommunen

9.3: Problemstillinger – lokalisering

- **Hvordan skal en finne en god balansegang mellom å skape større fagmiljøer – både av hensyn til kompetanse og økonomi – på den ene siden, og unngå at "alt havner i Egersund" på den andre siden? Hvordan sikre at det fortsatt er spennende og kompetansekrevede stillinger innenfor kommunal forvaltning og utvikling i hele Dalane?**
- **Blir spørsmålet om lokalisering tillagt for mye vekt? Hvor problematisk vil det egentlig være for folk i Dalane om en del offentlige tjenester ble samlet i Egersund?**

- Er det riktig at det vil være enklere å "fordele" oppgaver rent geografisk hvis en var i en felles kommune, framfor å gjøre det sammen i form av interkommunale samarbeidsløsninger?
- Hvilke deler av virksomheten bør legges til Egersund, og hvilke oppgaver bør plasseres andre steder? Er det spesielle kompetansemessige fortrinn i kommunene som tilsier en fordeling framfor en annen?
- Kan – og i så fall hvordan - bredbåndsteknologi og felles saksbehandlingssystem løse noen av utfordringene med hvor kommunale virksomheter skal lokaliseres?

Demokrati – valgdeltakelse – offentlig debatt

10.3: Oppsummering – demokrati

- Det var en del forskjeller i valgdeltakelsen i de fire kommunene i Dalane ved forrige valg. Bjerkreim hadde høyst valgdeltakelse, mens Eigersund var lavest. Dette til tross for at det var direkte ordførervalg i Eigersund.
- Det er en tendens til at det er høyere valgdeltakelse i mindre enn i større kommuner.
- Sola kommune – som har et innbyggertall omtrent på størrelse med det en samlet dalanekommune ville få – hadde høyere valgdeltakelse enn Eigersund ved valget i 2007.
- Antallet kommunestyrerepresentanter vil bli redusert ved sammenslåing til en kommune. Det vil bli færre som må sitte i ulike hoved- og underutvalg, og det blir samlet sett en betydelig reduksjon i antall møter.
- Kommunestyret ville fortsatt bli satt sammen etter et valg mellom politiske partier. Det er med andre ord ingen selvfølge at et nytt felles kommunestyre hadde en geografisk forholdsmessig fordeling til enhver tid.

10.4: Problemstillinger – demokrati

- Vil en sammenslått kommune i Dalane styrke eller svekke lokaldemokratiet?
- Betyr en reduksjon i antall lokalpolitikere at det lokale engasjementet blir mindre?
- Betyr færre politikere at det blir mer kamp om plassene, og gjennom det en "profesjonalisering" også av lokalpolitikerverollen? Er det i så fall en god eller dårlig ting?
- Hvordan skal en sikre at det velges representanter fra alle deler av en eventuell ny kommune inn i kommunestyret?

- **Svekkes lokaldemokratiet hvis det dukker opp lister med enten et geografisk område, eller en bestemt sak som utgangspunkt? (Nærbølista, Nei til bompengelista på Nøtterøy osv.)**

Samfunnsutvikling og gjennomslagskraft

11.2: Oppsummering – samfunnsutvikling og gjennomslagskraft

- **Det er ulike syn på om en samlet kommune i Dalane vil ha større gjennomslagskraft overfor andre forvaltningsnivåer (Stat og fylke) enn fire kommuner har i dag.**
- **Hvis de fire kommunene i Dalane er samlet om en sak, kan de ha vel så stor gjennomslagskraft som fire mindre kommunestyrer framfor ett større. Spriker kommunens standpunkter i alle retninger, ville en hatt større gjennomslagskraft hvis ett kommunestyre avgjorde hva en skulle fremme utad.**
- **Kommunens rolle som samfunnsutvikler avhenger av at det er et økonomisk handlingsrom å prioritere innenfor, og at en klarer å rekruttere arbeidskraft med den til enhver tid riktige og nødvendige kompetanse.**

11.3: Problemstillinger – samfunnsutvikling og gjennomslagskraft

- **Vil en sammenslått kommune i Dalane ha mer – lik – mindre gjennomslagskraft enn fire enkeltkommuner har i dag.**
- **Kan et velfungerende interkommunalt samarbeid gi vel så stor gjennomslagskraft?**
- **Vil en sammenslått kommune i Dalane ha større – lik – mindre mulighet til å skaffe seg det økonomiske handlingsrommet som kreves for å være en aktiv samfunnsutvikler?**
- **Vil en sammenslått kommune i Dalane ha større – lik – mindre mulighet til å rekruttere fagfolk med den nødvendig kompetanse som kreves for å være en aktiv samfunnsutvikler.**
- **Er det i det hele tatt mulig for en kommune å være en aktiv samfunnsutvikler, eller er føringer og øremerking av midler fra sentrale myndigheter som omfattende at det bare er på overflata en kan påvirke lokalt?**

Konklusjon

Denne forstudien har gått igjennom en lang rekke områder der en må finne svar før en kan avgjøre om det vil være fornuftig å slå kommunene i Dalane sammen.

- Befolkningen i Dalane har ikke vokst, og ser ikke til å komme til å vokse, like raskt som landsgjennomsnittet. Det vil antagelig kreve store og samlende grep hvis en skal snu denne negative tendensen, og det vil være nødvendig med felles strategier og tiltak for å lykkes.
- Dalane vil på lik linje med hele landet, få store utfordringer med at antallet eldre i forhold til den yrkesaktive delen av befolkningen øker kraftig i årene framover. Dette vil stille krav til økt bemanning i helsesektoren, og mer effektive og gode løsninger spesielt for de mest ressurskrevende brukerne.
- Dalane har mange viktige institusjoner, organisasjoner, bedrifter og arrangementer som virker samlende, og som støtter opp om en felles dalane-identitet. Det er likevel mange som mener at det lokale engasjement og følelse av tilhørighet vil bli svekket hvis en slo kommunene sammen.
- Dalane vil bli en stor kommune rent geografisk, og det er utfordringer mht. kommunikasjoner internt i området, og inn/ut av regionen i flere retninger.
- Det er relativt liten arbeidspendling internt i Dalane, og det er grunn til å stille spørsmål ved om regionen egentlig er å regne som en felles arbeidsregion. Kompetansearbeidsplasser og bedre kommunikasjoner er et svar på å øke utvekslingen av arbeidskraft.
- Det er et godt utbygd bredbåndsnett i Dalane, og kommunene har allerede gjort viktige investeringer i bl.a felles saksbehandlingssystem.
- Det er klart at de første 15 årene etter en sammenslåing vil en kommune i Dalane motta større økonomiske overføringer fra staten enn de fire kommunene ville fått til sammen. Det er litt usikkert akkurat hvor mye større, men en foreløpig utregning gjort av Telemarksforskning konkluderer med økte inntekter disse årene på 193,5 millioner kroner.
- Etter 15 år viser de samme foreløpige utregningene at den sammenslåtte kommunen får mindre i overføringer fra staten enn de fire kommunene ville fått til sammen. Dette gjelder hvis kommunesenteret lå i Egersund, og det ikke kom med flere kommuner. Skulle f.eks Sirdal også inngå, og Egersund fortsatt var kommunesenter, ville det bety økte inntekter.

- Det er mulig å spare inn betydelige beløp hvert år i reduserte administrasjonskostnader. Også her er det bare gjort foreløpige beregninger, og dette er tall som må kvalitetssikres. Telemarksforskning antyder en besparelse på sentraladministrasjon og politisk styring på ca. 22,8 millioner pr. år.
- Det er ikke gjort andre beregninger på eventuelle stordriftsfordeler og effektiviseringsgevinster ved en sammenslåing.
- Det vil være ressurser å spare på å forenkle flere av de interkommunale samarbeidsløsningene som er i drift i dag.
- Kommunene i Dalane er i konkurranse med andre regioner og med det private næringslivet om kompetente fagfolk. Det er vanskelig å rekruttere særlig spesialkompetanse til de mindre kommunene, og en må ofte ty til delstillinger, og bruk av folk som ikke alltid har relevant faglig bakgrunn. En ser muligheter for bedre å kunne bygge robuste fagmiljøer innenfor flere sektorer, hvis kommunene gikk sammen.
- Antallet lokalpolitikere ville bli redusert hvis en gikk fra fire til en kommune. Det er ulike syn på om endringene vil bety en svekkelse eller en styrking av lokaldemokratiet. En kan på den ene side risikere at det blir større avstand mellom folkevalgte og befolkning. På den annen side vil en unngå alle de forskjellige interkommunale løsningene der det ikke er direkte folkevalgt kontroll, og der innsyn for offentligheten er begrenset.
- Det er ulike syn på om en felles kommune vil før større handlingsfrihet – og dermed mulighet til å være en mer aktiv samfunnsutvikler enn de fire enkeltkommunene har i dag.
- Det er forskjellige syn på hvilke kommuner som eventuelt bør inviteres med i en utredning om en større kommune. Hvilke kommuner utenfor Dalane som bør inviteres med, avhenger i stor grad av om alle - eventuelt hvilke av kommunene i Dalane som ønsker å være med .

Næringssjefen i Dalane har stått for denne forstudien. Målet har vært å undersøke om det er grunnlag for å anbefale kommunene å gjennomføre en bredere og mer omfattende utredning av kommunesammenslåing i Dalane. Forstudien har vist at det på en rekke områder ville være veldig nyttig å vite mer om hvordan en sammenslåing av kommunene ville virke: befolkningsutvikling, rekruttering av arbeidskraft, inntekter og utgifter, stordriftsfordeler, muligheter for å være en aktiv samfunnsutvikler, og muligheter for sterkere profilering og gjennomslagskraft utad. I tillegg kommer

samhandlingsreformen som ber om en endret kommunerolle. Den rollen må enten spilles gjennom et enda mer utbygd interkommunalt samarbeid, eller ved at kommuner slår seg sammen.

På denne bakgrunn anbefales det at Dalanerådet tar et initiativ overfor de fire kommunestyrene og råder dem til å bli med på en større utredning av kommunesammenslåing i Dalane. Utredningen søkes finansiert med midler fra Kommunal- og regionaldepartementet.

Næringssjefen tror ikke en utredning vil vise at det er bare fordeler eller bare ulemper ved å slå kommunene sammen. Målet må være å få et så realistisk bilde som mulig av hvordan en eventuell felles kommune kan være utformet, og hva slags handlingsrom den vil få. Etter en slik grundig utredning er det mulig å trekke en konklusjon: enten videreføre dagens kommunestruktur med interkommunalt samarbeid der det er naturlig, eller en frivillig sammenslått kommune i Dalane.

Egersund 2.desember 2009

Inger Christensen

Næringssjef i Dalane.